

PRAATPLAAT #1

Het speelveld

Werken aan biodiversiteitsherstel op verschillende niveaus

Transformatie naar een natuurinclusief landbouwsysteem waarin biodiversiteitsherstel een centrale plaats heeft vraagt om een zinvol samenspel tussen hardware, software en orgware.

HARDWARE

Hardware verwijst naar de technologische en ecologische ingrepen die nodig zijn.

- *Welke technologische en ecologische ingrepen voor biodiversiteitsherstel zouden effectief kunnen zijn in jouw gebied? Welke zijn de moeite waard om uit te proberen?*

SOFTWARE

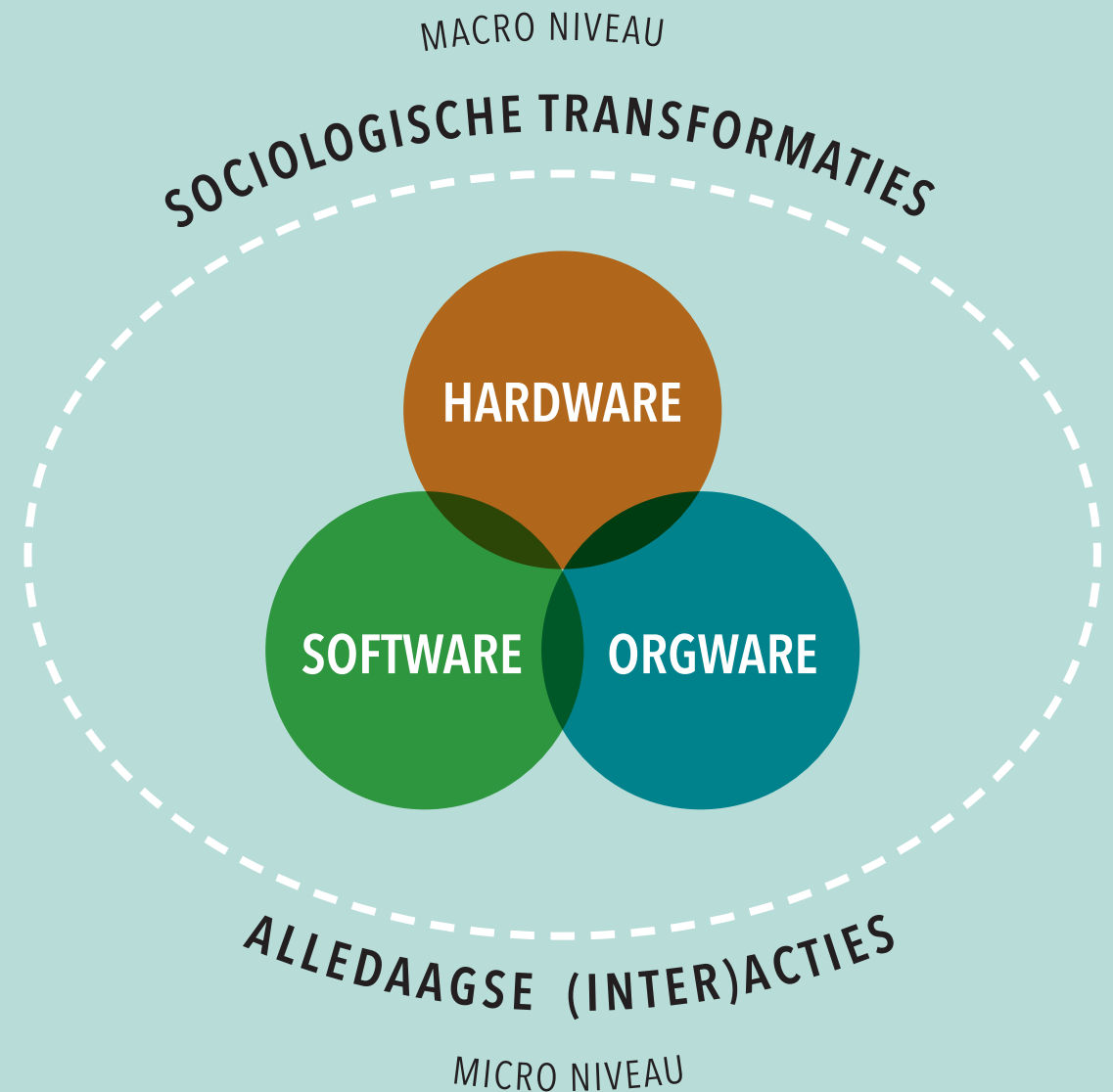
Software gaat over meningen, opvattingen, kennis en associaties van de verschillende belanghebbenden rondom deze ingrepen.

- *Hoe kunnen we weten wat belanghebbenden denken?*
- *Hoe beschouwen ze maatregelen voor biodiversiteitsherstel vanuit hun dagelijkse werkzaamheden? Denk aan economische en sociale overwegingen!*
- *Hoe denken belanghebbenden over biodiversiteitsherstel als nieuwe praktijk?*

ORGWARE

Orgware gaat over de organisatorische en institutionele voorwaarden die een ingreep mogelijk moeten maken.

- *Welke formele en informele regels beïnvloeden dagelijkse praktijken rondom biodiversiteitsherstel in het landelijk gebied?*
- *Vanuit de EU, vanuit Den Haag, vanuit de provincie, vanuit de regio?*
- *Hoe wordt samenhang tussen hardware, software en orgware op macro en micro niveau georganiseerd?*

PRAATPLAAT #2

X-curve van transitie

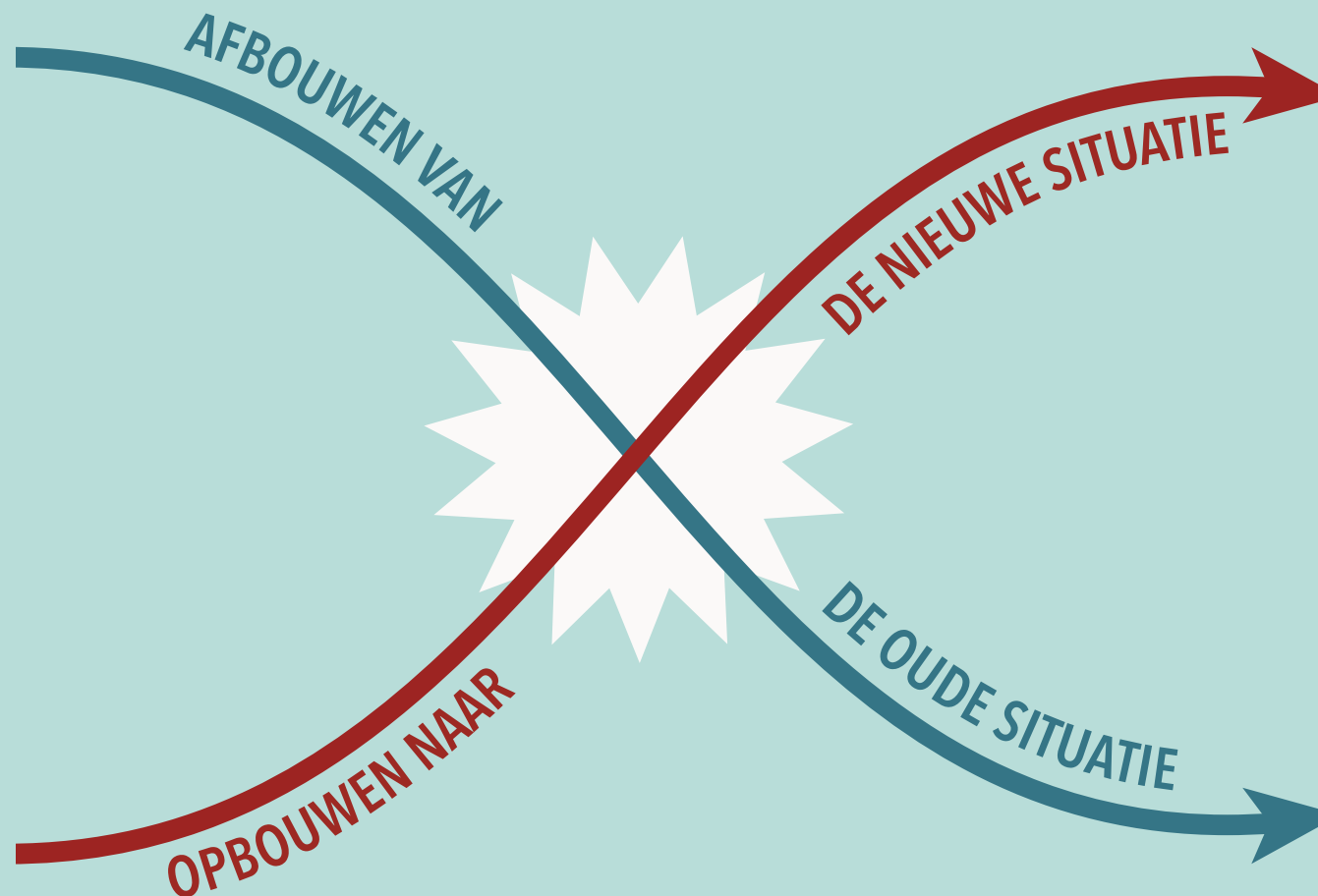
Onderhandelen in het landelijk gebied

WAT MOET ER ANDERS?

- Wat zijn de zichtbare en onzichtbare gevolgen van het huidige landbouwsysteem? Denk aan de gezondheid van mensen en dieren, de natuur, het milieu en het klimaat, aan dierenwelzijn in de veehouderij, aan dagelijkse problemen van agrarisch ondernemers, onder meer vanwege fundamentele onzekerheid over hun toekomst
- Welke waarden en belangen staan in de huidige situatie op het spel? Voor wie?

WAT MOET WORDEN OPGEBOUWD?

- Welke innovatieve vormen van natuurinclusieve landbouw kunnen worden ontwikkeld?
- Welke technologische en ecologische maatregelen zijn nodig?
- Hoe zorgen we er voor dat economische verliezen van agrarische ondernemers kunnen worden gecompenseerd?
- Hoe zorgen we er voor dat agrarische ondernemers met elkaar toewerken naar voor hen acceptabele vormen van voedselproductie?
- Hoe betrekken we andere partners in de voedselproductie en consumptieketen?

De X-curve verbeeldt het patroon van transitie. Biodiversiteitsherstel maakt deel uit van een transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Dat vraagt om meer dan het oplossen van problemen. Aandacht voor het loslaten van oude routines en gewoontes is cruciaal.

WAT IS ONZE MISSIE?

- Wat is het gewenste toekomstbeeld?
- Wat zijn de principes van natuurinclusieve landbouw?

WAT MOET WORDEN LOSGELATEN?

- Welke bestaande routines houden de oude situatie in stand?
- Welke bestaande coalities houden de oude situatie in stand?
- Welke structuren moeten worden doorbroken?

PRAATPLAAT #3

Onderhandelen in het landelijk gebied

Het rollenspel 'Rivierenland' (Baumgarten et al. 2026) speelt zich af in een fictief, landelijk gebied. Belanghebbenden worden uitgenodigd om op basis van een aantal concrete beleidsvoorstellen te werken aan biodiversiteitsherstel in het landelijk gebied.

Bewoners, bedrijfseigenaren, agrarisch ondernemers, beleidsmakers, natuurbeheerders, en andere betrokkenen zoeken samen naar oplossingen voor sociale, ecologische en economische problemen waarbij ze tegelijkertijd hun achterban proberen te vertegenwoordigen. Spelers krijgen rolbeschrijvingen met bijbehorende belangen, waarden, uitgangspunten en perspectieven.

Op de kaart van het fictieve gebied bevinden zich beschermde natuurgebieden, verschillende landbouwpercelen en dorpen. In een aantal rondes onderhandelen spelers met elkaar, zowel in groepen met gelijkgestemden (de achterban) als in groepen met verschillende perspectieven. Gedurende het spel proberen de spelers hun verschillen te overbruggen en tot een gezamenlijke oplossing te komen. Tussen de rondes reflecteren deelnemers op de gesprekken, de ontstane dynamieken, en hoe daarmee constructief om te gaan.

Vragen bij joint fact finding in een integratieve onderhandeling

- Welke onzekerheden ervaren verschillende belanghebbenden rond biodiversiteitsherstel?
- Welke zorgen, aannames en waarden liggen aan deze onzekerheden ten grondslag, en waar verschillen perspectieven?
- Hoe beïnvloeden verschillen in perspectieven het onderlinge vertrouwen en de samenwerking tussen betrokkenen?
- Welke onzekerheden of vragen komen naar voren die gebaat zijn bij gezamenlijke verkenning, bijvoorbeeld via onderzoek, experimenten, of verdere dialoog?
- Welke spanningen of conflicten (voor)zien betrokkenen in de verdere samenwerking, en hoe kun je hier constructief mee omgaan?

Beschermde natuur

Akkerbouw

Melkveehouderij

Gemeentegrond zonder bestemming

Dorp

Rivier

PRAATPLAAT #4

Constructieve interactie

Mensen staan niet altijd open voor interactie. Soms zijn ze te weinig betrokken, bijvoorbeeld wanneer ze geen affiniteit hebben met het onderwerp of het gevoel hebben dat ze er weinig mee te maken hebben.

Soms is de betrokkenheid zo hoog dat mensen gefrustreerd raken, bijvoorbeeld omdat dingen niet snel genoeg gaan of omdat ze geen duidelijke rol hebben in het geheel en zich niet serieus genomen voelen.

Voor constructieve interactie is positieve betrokkenheid nodig waartoe aan bepaalde behoeftens moet worden voldaan. De kans bestaat dan dat mensen in een interactie-flow komen en er een wederzijdsgevoel van resonantie ontstaat.

GESPREKSREFLECTIE

- *Ervaar jij momenten van te weinig betrokkenheid of juist frustratie vanwege hoge betrokkenheid? Van jezelf, van anderen? Kun je die momenten duiden aan de hand van de constructieve interactietheorie uit hoofdstuk 5?*
- *Wat kunnen jullie samen doen om te zorgen dat deelnemers betrokken zijn en blijven?*

